

Interactieve aanpak waterschap Veluwe neemt burgers serieus

Luisterend en pratend je beleid uitvoeren

“Hoorzittingen en informatieavonden zijn niet populair. Mensen voelen zich vaak gepasseerd of platgewalst”, zegt Gert Verwolf, dijkgraaf van waterschap Veluwe. Als bestuurder is hij blij dat het anders kan. Zijn medewerkers experimenteren met het interactief uitvoeren van beleid. “Juist een open houding naar burgers is een stap vooruit. Wat omwonenden en andere belanghebbenden inbrengen, voegt wat toe. Niet alleen in de planvorming, maar juist ook als je bezig bent met de uitvoering van je plannen.”

Zeeger van de Koppel in gesprek met belanghebbenden.

stromen langs kavels, boerderijen en soms door een buurtschap of dorp. Ook rond Vaassen is dat het geval. “De aanpassingen en werkzaamheden hebben een grote impact op de bewoners. Het is de kunst om de mensen vroegtijdig in te schakelen en ook bij de uitvoering te betrekken. Vaak blijken ze over kennis en betrokkenheid te beschikken”, aldus Van de Koppel. Met de inbreng van burgers bij het maken van plannen had het waterschap al ervaring. ‘Interactieve planvorming’ heet dat in de bestuurlijke vaktaal. Veel overheden werken volgens deze methode. “Toch ondervang je daarmee in de praktijk niet alle weerstanden”, zegt de projectleider. “Geregeld blijkt na goedkeuring van een interactief plan dat sommige mensen toch bezwaren hebben. Niet alle belanghebbenden waren bij het planproces betrokken. Bij de uitvoering schrikken ze dan wakker. Een graafmachine in je achtertuin is toch wat anders dan een plan op papier. Hoewel de meerderheid misschien voor een plan is, kan een individu het frustreren. Knelpunten op een onderdeel leiden soms tot vertraging voor de uitvoering van het hele plan. Naast

DOOR THEO BRAND

Beken en sprengen zijn kenmerkend voor de Veluwe. Ze maken deel uit van de natuur en het landschap. Het water bestaat grotendeels uit schoon grondwater dat zich door het zand heen dringt en vanzelf aan de oppervlakte komt. Hierdoor kunnen unieke planten in de beek groeien. Ook bijzondere vogels en padden voelen zich thuis in de Veluwse beken. Met deskundigheid en passie herstelt het waterschap Veluwe de beken en sprengen. Ze krijgen vaak hun oude loop terug. Dit levert niet alleen ecologi-

sche meerwaarde op. Ook in cultuurhistorisch opzicht wordt winst geboekt omdat het oude landschap terugkeert, bijvoorbeeld door de herbouw van oude molens te ondersteunen. “Het waterschap is als regionale waterautoriteit trots op haar rol in dit proces”, aldus zegt Zeeger van de Koppel, projectleider Vaassense Beken.

Grote impact

De honderden kilometers aan beken en sprengen op de Veluwe

interactieve planvorming is daarom interactieve uitvoering belangrijk. Dat laatste gaat een grote stap verder.”

Het waterschap laat niet iedereen over alles meepraten. Het project bestaat uit trajecten. De direct belanghebbenden praten mee over hun eigen traject. Dat vraagt om een flexibele aanpak. Van de Koppel: “De verschillende fasen van planvorming, ontwerp, uitvoering en beheer doen we niet na, maar naast elkaar. Hoe is dat in de praktijk mogelijk? Onderdelen waarover weinig discussie bestaat, kun je eerder uitvoeren. Intussen geef je tijd aan onderdelen die meer discussie vragen. Dat betekent dat je niet meer in tussenproducten moet denken, maar dat de afdelingen planvorming en uitvoering met elkaar afstemmen, deels gelijktijdig aan de slag gaan en samen het eindproduct voor ogen houden.”

Keukentafels

Dankzij de nieuwe methode kan waterschap Veluwe met haar werkzaamheden aan de beken rond het dorp Vaassen sneller dan ooit van opdrachtverlening tot uitvoering komen. Van de Koppel: “Dat is nodig want de bevolking wordt mondiger en wil meer invloed op haar leefomgeving. Samenwerking met burgers biedt ons de mogelijkheid draagvlak te krijgen.

Omwonenden vertelden me blij verrast te zijn door de snelheid van de uitvoering. Veel plannen, interactief opgesteld of niet, bieden geen ruimte meer voor aanpassingen tijdens de uitvoering. Terwijl pas bij de uitvoering juist vaak de gevoeligheden naar voren komen. Of het plan blijkt in de praktijk niet goed uitvoerbaar te zijn. Om al deze problemen te tackelen, helpt de interactieve uitvoering van het beleid ons enorm.”

Van de Koppel zit soms langer aan keukentafels van bewoners dan achter zijn bureau op het waterschapshuis in Apeldoorn. “En zo hoort het ook”, zegt hij. “Je hebt

elkaar nodig. We helpen de belanghebbenden om actief mee te denken, bijvoorbeeld door ‘beeldenboekjes’ met animatiebeelden. De beelden laten zien hoe een beek anders loopt en het landschap verandert. Ook hebben we in een vroeg stadium met alle betrokkenen een wandeling gemaakt. Tijdens het wandelen stelden we vragen als ‘wat ziet u?’ en ‘wat wilt u?’. Deze openheid werkt uitnodigend. Mensen doen actief mee. Soms blijken ze over historische kennis te beschikken die wat toevoegt aan de uitvoering.”

Vistrap

Eerlijk duurt het langst, zegt de projectleider. “Je moet helder zijn over wat kan en wat niet kan. De grote lijnen liggen vast in een raamplan en dat kun je niet veranderen. Daarbinnen kun je variëren. Door duidelijk te zijn dwing je vaak respect af. De mensen weten waar ze aan toe zijn.”

Het maken van het Raamplan Vaassense Beken nam een half jaar in beslag. “We hebben daarna het eerste traject uitgevoerd in nauw overleg met bewoners. Het waterschap heeft hier geen gronden in bezit en moest letterlijk in de achtertuinen van mensen werken. Samen met de bewoners werd een uitvoeringstraject opgesteld.”

In het traject stromen twee beken parallel aan elkaar, zo legt Van de Koppel uit. “De beken zijn in de zeventiende eeuw aangelegd om enerzijds de watermolen van schoon productiewater te voorzien en anderzijds het waterrad aan te drijven. Tijdens een rondwandeling in de beginfase, toen het raamplan nog vastgesteld moest worden, bleek dat de omwonenden specifieke wensen hadden. Al wandelend met de waterschapsambtenaren gaven ze aan graag een schot tussen de twee beken te zien. Dit schot scheidt het ijzerhoudende water van de Rode Beek van het heldere water van de Nieuwe Beek. Dat hebben we gerealiseerd.”

Toen we de uitvoeringsplannen

Een schot scheidt het ijzerhoudende water van de Rode Beek van het heldere water van de Nieuwe Beek

met bewoners gingen uitwerken, bleek dat de eigenaren van de grond van de oude molenplaats waar nu een waterval is, bereid waren een vistrap te laten aanleggen, deels op eigen grond. Zo kon de waterval behouden blijven en werd het peilverschil overbrugbaar gemaakt voor de bijzondere vissen die in de Vaassense beken voorkomen.”

Innovatief

De betreffende bewoners zijn er blij mee. “We zaten er eerst niet op te wachten”, zegt betrokkene Loes Wernink. “We zijn een stuk grond kwijtgeraakt aan water. Maar het is uiteindelijk mooier geworden. We helpen mee met het onderhoud van de beek. Als er takken in de beek liggen, halen we ze eruit. Je hoeft niet voor elk wisselwasje het waterschap te bellen.” En Jan van de Velde, voorzitter van de stichting tot behoud van de Veluwe sprengen en beken, is tevreden dat het water van de Rode beek en de Nieuwe Beek weer van elkaar gescheiden zijn. “Dit getuigt van respect voor cultuurhistorie. Het is goed dat bewoners maar ook belangenverenigingen zoals de onze op deze wijze bij de uitvoering worden betrokken.”

Voor dijkgraaf Verwolf is het experiment een bewijs dat zijn waterschap innovatief bezig is.

“Omwonenden voelen zich mentaal eigenaar van het water. Dat is een goede zaak. Als bestuurder laat ik processen graag los. Ambtenaren zijn professionals. Het is goed te zien dat zij bewust bezig zijn met procesvorming en de interactie met burgers tijdens de uitvoering van projecten. Als dijkgraven en heemraden zijn en blijven we generalisten. Door deze aanpak kunnen wij ons nog beter concentreren op de hoofdlijnen. De eerste signalen zijn gunstig. Hopelijk zal het interactief uitvoeren van beleid ook bij andere projecten effectief zijn.”